

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia

Cicero, Marcus Tullius

Basileæ, MDCLXXXII

Epistolarum ad Brutum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1133)

M. TULLII CICERONIS
EPISTOLARVM AD BRVTVM,
LIBER SINGULARIS.

CICERO BRUTO, S. D.

M. CLODIVS tribunus pleb. designatus valde me diligit, 1 vel, ut *ἐμψανδρῶν* potius dicam, valde me amat. quod cum mihi ita persuasum sit, non dubito (bene enim me nosti) quin illum quoque iudices à me amari. 2 **NRU** enim mihi minus hominis videtur, quam non respondere in amore tuis, à quibus provocare. Is mihi visus est suspicari, nec sine magno quidem dolore aliquid à suis. 3 vel per suos potius inimicos ad te esse delatum, quo tuus animus à se esset alienior. Non soleo, mi Brute, (quod tibi notum esse arbitror) temere *affirmare* de altero. est enim periculosum, propter occultas hominum voluntates, multipliceisque naturas. Clodii animum perspectum habeo, cognitum, iudicatum. multa ejus indicia: sed ad scribendum non necessaria. Volo enim hoc testimonium tibi videri potius, quam epistolam. Auctus Antonii beneficio est. ejus ipsius beneficii magna pars à te est. itaque cum salvis nobis vellet salvum. In eum autem locum rem adductam intellegit (est enim, ut scis, minimè stultus) ut utriusque salvi esse non possint. itaque nos mavult. De te verò amicissimè & loquitur, & sentit. Quare si quis secus ad te de eo scripsit, aut si coram locutus est, peto à te etiam etiam atque etiam, mihi ut potius credas, qui & facilius iudicare possam, quam ille nescio quis, & te plus diligo. Clodium tibi amicissimum existima, civemque talem, qualis & prudentissimus, & fortuna optima esse debet.

CICERO BRUTO, S.

SCRIPTA & obignata jam epistola, litteræ mihi reddita sunt à te, plenz rerum novarum. 4 maximeque mirabile, Dolabellam quinque cohorteis misisse in Cherronesum. Adeone copius abundat, ut is, qui ex Asia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? Quinque autem cohortibus quid se nam facturum arbitratus est, cum tu eo quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia haberes? 5 quas quidem cohorteis spero jam tuas esse, quoniam ille tam fuit demens: 6 & tuum consilium vehementer laudo, quod non prius exercitum Apollonia, Dyrrachioque movisti, quam de Antonii fuga audisti, Bruti eruptione, populi Romani victoria. Itaque, quod scribis, postea statuisse te ducere exercitum in Cherronesum, nec pati, sceleratissimo hosti ludibrio esse imperium p. x. facis ex tua dignitate, & è rep. Quod scribis de seditione, quæ facta est in legione quarta, 7 de Catonibus, 8 (in bonam partem accipies) magis mihi probatur militum severitas, quam tua. Te benivolentiam exercitus, equitumque

expertum, vehementer gaudeo. De Dolabella, ut scribis, si quid habes novi, facies me certior: in quo valde delector, me ante providisse, ut tuum iudicium, liberum esset cum Dolabella belligerendi: & id valde pertinuit, ut ego tum intelligebam, ad tempus, ut nunc iudico, ad dignitatem tuam. Quod scribis me 9 maximo otiose egisse, ut infestaret Antonios, idque laudas, credo ita videri tibi: sed illam distinctionem tuam nullo pacto probo. Scribis enim, **ACRIVS PROHIBENDA BELLA CIVILIA ESSE. QVAM INSUPERATOS IRASUNDIAM EXERCENDAM.** Vehementer à te, Brute, dissentio: nec clementiæ tuæ concedo; sed *salutaris severitas vincit inane[m] speciem clementiæ.* Quod si clementis esse volumus, numquam decernat bella civilia. Sed de hoc tu videaris. De me possum idem, quod Plautinus pater in Trinummo: **MIHI QVIDEM AERTAS ACTA FERME EST: TVA ESTVC REFERT MAXIME.** Opprimemini, (mihi crede,) Brute, nisi provideritis. Neque enim populum semper eundem habebitis, neque senatum, neque senati duces. Hæc ex oraculo Apollinis Pythiæ edita tibi puta, nihil potest esse verius. xiv. Kalend. Majas.

M. T. C. M. BRUTO, S.

NOSTRÆ res meliore loco videbantur. Scripta enim ad te certo scio, quæ gesta sunt, qualis tibi sæpe scripsi, consules, tales existiterunt. Caesaris verò pueri mirifica indoles virtutis. Utinam tam facile eum florentem & honoribus, & gratia, regere, ac tenere possimus, quam facile adhuc tenuimus. Est omnino illud difficultus, sed tamen non diffisimus. Persuasum est enim adolescenti, & maxime per me, ejus opera nos esse salvos, & certe nisi is Antonium ab urbe avertisset, perissent omnia. Triduo verò, aut quatuor ante haec rem pulcherrimam, timere quodam percussa civitas rota ad te se cum conjugibus, & liberis effundebat. eadem recreata a. d. xii. Kal. Majas te huc venire, quam se ad te ire malebat. Quo quidem die magnorum meorum laborum, multarumque vigiliarum fructum cepi maximum, si modo est aliquis *fructus* ex solida, veragloria. Nam tanta multitudinis, quantum capit urbs nostra, concursus est ad me factus. 10 ea cum usque in Capitolium deductus, maximo clamore, atque plausu in rostris collocatus sum. Nihil est in me inane: neque enim debet sed tamen omnium ordinum consensus, gratiarum actio, gratulatioque, me commovet; propterea 11 quod popularem me esse in populi salute, præclarum est. Sed hæc te malo ab aliis audire, me velim de tuis rebus, consiliisque facias diligentissimè certior: illudque consideres, ne tua liberalitas *dissolutor* videatur. Sic sentit senatus, sic populus Romanus, nullos umquam hosteis digniores omni supplicie

1. *Vel ut ἐμψανδρῶν dicam.* Vox dicam exterminanda: ut pote, quæ non compareat in Pall. quatuor, quos centuli, tanquam ceteris potiores.

2. *Nihil enim, mihi videtur homini videretur, &c.* Pal. quart. *nihil enim mihi dignum homini libere mihi videtur;* quomodo etiam emendatum in tertio, sed non admodum.

3. *Per suos potius inimicos.* Sic quidam idem quartus: sed alii tres à manu prima iniquos, forsan æque bene.

4. *Maximeque mirabile, Dolabellam, &c.* Ita nonnulli editionibus verat ad marginem, firmatque Pal. pr.

5. *Quas quidem cohortes, &c.* Dicitur cohortes, non est in sec. delevitque item tertius.

6. *Et tuum consilium, &c.* Vel legendum sed, ut visum Gulielmo.

7. *Vel delendum illud, &c.* tanquam quod non compareat in Pal. pr. aut quarto.

8. *De Catonibus.* Sic à prima manu Pal. pr. sed factum inde de Antonibus, additum ad oram, alius leg. *antonibus.* medium illud placuit Lambino.

9. *In bonam partem accipies.* Ejeci duo vocabula, quæ præmittebant editiones alix, neque tamen erant in ullo Palatinerum; quod dicam, & quis non sentit esse à librariis?

10. *Maximumque.* Aliquot edd. *ad id.* sed præter vetustiores, item quodam manuscriptorum Palatinerum.

11. *Et non usque in Cap. &c.* Pikeriores, ab ea, cum usque ad, &c. Sed in vitis olimculis & Pal. quatuor.

12. *Quod popularem me esse, &c.* Si per libros liceret, excluderem pronomen me.

officio fuisse quam eos civeis, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt; quos quidem ego omnibus sententiis ulciscor, & persequor, omnibus bonis approbantibus. Tu quid de hac sententia, tui iudicii est. Ego sic sentio, trium fratrum unam, & eandem esse causam. Consules duos, bonos quidem, sed duntaxat bonos, amissimus. Hirtius quidem in ipsa victoria occidit, eam paucis diebus magno proelio ante vicisset. Nam Pansa fugerat, vulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. Reliquias hostium Brutus persequitur, & Cæsar. Hostes autem omnes iudicati, qui M. Antonii sectam secuti sunt. itaque id s. c. plerique interpretantur, etiam ad tuos, siue captivos, siue dedititios pertinere. Equidem nihil differui durius, eum nominatim de C. Antonio decernerem, quod ita statueram, à te cognoscere causam ejus senatum oportere. x. Kalend. Majas.

BRUTUS CICERONI, S.

QUANTA sim lætitia affectus, cognitis rebus Bruti nostri, & consulum, facilius est tibi existimare, quam mihi scribere. Cum alia læudo, & gaudeo accidisse, tum quod Bruti eruptio non solum ipsi salutaris fuit, sed etiam maximo ad victoriam adjuvamento. Quod scribis, trium Antoniorum unam, atque eandem causam esse, quid ego sententiam, mei iudicii esse: statuo nihil, nisi hoc: Senatus, aut populi Rom. iudicium esse de iis civibus, qui pugnantem non interierint. At hoc ipsum, iniquis, iniquè facis, qui hostilibus animi in temp. homines, civeis appelles. Immo iustissime. Quod enim nondum senatus censuit, nec populus Rom. iussit, id arroganter non præjudico, neque revoco ad arbitrium meum. Illud quidem non mutò, quod ei, quem me occidere res non cogit, neque crudeliter quidquam eripui, neque dissolvi quidquam remisit; habuique in mea potestate, quoad bellum fuit. Multo quidem honestius iudico, magisque quod concedere possit resp. MISERORVM fortunam non insectari, quam infinitè tribuere potentibus, quæ cupiditate, & arrogantiam incendere possint. Qua in re, Cicero, vir optime, ac fortissime, mihi que merito, & meo nomine, & resp. carissime, nimis credere videris spei tuæ: statimque, ut quisque, aliquid rectè fecerit, omnia dare, ac permittere: QVAST NON LICBAT traduci ad mala consilia corruptum largitionibus animam. Quæ tua est humanitas, æquo animo te moneri patieris, præsertim de communi salute: faciestamen quod tibi visum fuerit: etiam ego, cum me docueris. Nunc, Cicero, nunc agendum est, ne frustra oppressum esse Antonium gavisi simus, neu semper primi ejusque mali excidendi causa sit, ut aliud renascatur illo pejus. Nihil jam neque opinantibus, aut patientibus nobis adversi evenire potest, in quo non cum omnium culpa, tum præcipuè tua futura sit: cuius tantam auctoritatem senatus, ac populus Rom. non solum esse patitur, sed etiam cupit, quanta maxima in libera civitate unius esse potest: quam tu non solum bene sentiendò, sed etiam prudenter, tueri debes. Prudentia porò quæ tibi superest, nulla abs te desideratur, nisi modus in tribuendis honoribus. 2. Alia omnia sic abunde adsunt; ut cum quolibet antiquorum 3. comparari possint tua virtutes unum hoc, grato animo liberalique profectum, cautiorem ac moderatiorem liberalitatem desiderat. Nihil enim senatus cuiquam dare debet quod male cogitantibus exemplo, aut præsidio sit. Itaque timeo de consulti, ne Cæsar tuus altius se adscendisse putet decretis tuis, quam inde, si consuli factus sit, in descensurum. Quod si Antonius, ab alio relicto regni instrumentum, occasionem regnandi habuit; quoniam animo fore

putas, si quis, auctore, non tyranno iniretfecto, sed ipso senatu, putet se imperia quælibet concupiscere posse? Quæritum & felicitatem, & providentiam laudabo tuam, cum exploratum habere cõpero, Cæsarem honoribus, quos accepit, extraordinariis fore contentum. Aliena igitur, iniquis, culpæ me reum facies? Prorsus alienæ, si provideri potuit, ne existeret. quod utinam inspectare possis timorem de illo meum. His litteris scriptis, te consule me factum audivimus. tum verò incipiam proponere mihi temp. iustitiam, & jam suis nitentem viribus, si isthuc videro. Filius valet, & in Macedoniam cum equitatu præmissus est. Idibus Majis, ex castris.

CICERO BRUTO, S.

D. v. Kalendas Majas cum de iis, qui hostes iudicati sunt, bello persequendis, sententia dicerentur, dixit Servilius etiam de Ventidio, & ut Cassius persequeretur Dolabellam. Cui cum essem assensus, decrevi hoc amplius, ut tu, 4. si arbitrare utile, & equè rep. esse, persequere bello Dolabellam; 5. si minus id commodo resp. facere posses, siue non existimares è repub. esse; ut iisdem locis exercitum contineres. Nihil honorificentius potuit facere senatus, quam ut tuum esset iudicium, quid maximè conducere resp. tibi videretur. Equidem sic sentio, si manum haber, si castra, si ubi consistat usquam Dolabella: ad fidem, & ad dignitatem tuam pertinere eam persequi. De Cassii nostri copiis nihil sciebamus. neque enim ab ipso ulla litteræ, neque nuntiabatur quidquam, quod pro certo haberemus. Quantopere autem intersit, opprimi Dolabellam profectò intelligis; cum ut sceleris penas persolvat, tum ne sit; quò se latronum duces ex Mutinensibus fuga conferant. Atque hoc mihi jam antè placuisse, potes ex superioribus meis litteris recordari: quamquam tum & fuga portus erat in tuis castris, & subsidium salutis in tuo exercitu. quo magis nunc liberati, (ut spero) periculis, in Dolabella opprimendo occupati esse debemus. Sed hæc cogitabis diligentius, statues sapienter. 6. Facies nos, quod constitueris, & quid agas, (si tibi videbitur) certiores. Ciceronem nostrum in vestrum collegium cooptari volo. Existimo omnino absentium rationem, sacerdotum comitiis posse haberi. nam etiam factum est antea. C. enim Marius, cum in Cappadocia esset, lege Domitiana factus est augur: nec, quo minus id postea liceret, ulla lex sanxit. Est enim in lege Julia, quæ lex de sacerdotibus proxima, his verbis, QUI PETIT, CIVISVE RATIO HABERITUR, aperte indicat, posse rationem haberi, etiam non presentis. Hæc de re scripsi ad eum, ut tuo iudicio uteretur, sicut in rebus omnibus. Tibi autem statuendum est de Domitio, & de Catone nostro. Sed quamvis liceat absentis rationem haberi, tamen omnia sunt presentibus faciliora. Quod si statueris in Asiam tibi eundem, nulla erit ad comititia nostros arcedendi facultas. Omnino Pansa vivo, celeriora omnia putabamus. statim enim collegam tibi subrogasset: deinde ante pratoria, sacerdotum comitia fuissent. Nunc per auspicia longam moram video. Dum enim unus erit patritius magistratus, auspicia ad patres redire non possunt. magna sanè perturbatio. Tu tota de re quid sentias, velim me facias certiores, 21. Nonas Majas. Vale.

BRUTUS CICERONI, S.

NOVI expectare, dum tibi gratias agam. Jam pridem hoc ex nostra necessitudine, quæ ad summam bent.

1. Insuper scribere. Nam alter editio Victoris, adfensumque Pall. nostri. Aldus alique in hanc.
2. Alia omnia sic abunde adsunt. Si sequitur Pall. pr. & quart. abunde adsunt, neque agnoscat Victoriana editio.
3. Comparari possint tua virtutes. P. Manucius delevit duas postremas voces; & secutoris; e jus auctoritatem Lambinus. ego adhuc hæreo; eton an eos repen in omnibus Palas. est in quibusdam alia distinctione.

4. Si arbitro me utile, equa. Abieci fore, postquam in vulg. his ante nullis, quorum nollam erat vestigium in Pal. pr. tert. quarto.
5. Si minus id commodo resp. facere posses. Non existimares è resp. esse. Sex verba posteriora videntur à glossatore. quod si meli foret arbitratu, adhuc etiam alia resolecarem, legeremque sic minus; ut in vulg. dem. etc.
6. Facies nos, quod constitueris. Est à Pall. quatuor. vulgata, e quid constitueris. P. Victorius, nos, quid consti.

benivolentiam pervenit, & sublatum esse debet. Filius tuus à me abest in Macedonia congregiemur. 2. Justus est enim Ambracia ducere equites per Thessaliam, & scripsi ad eum, ut mihi Heracliam occurreret. & scripsi quoniam nobis permittis, communiter constituemus de reditu ejus ad petitionem, aut ad commendationem honoris. Tibi Glaucona, medicum Panfx, qui sororem Achilleas nostri in matrimonio habet, diligentissime commendando. audimus, eum venisse in suspicionem Torquato de morte Panfx, custodiri que, ut patriciam. nihil minus credendum est, quis enim majorem calamitatem morte Panfx accepit? præterea est modestus homo, & frugi: quem ne *utilitas* quidem videatur impulsura fuisse ad faciendum. Rogo te, & quidem valde rogo (nam Achilleus noster non minus, quam æquum est, laborat) eripias eum ex custodia, confertesque. Hoc ego ad meum officium privatum terum æque, atque ullam aliam rem pertinere arbitror. Cum has ad te scriberem litteras, ab Satrio, legato C. Trebonii, redacta est mihi epistola; 3. à Tullio, & Deiotaro, Dolabellam caesum, fugatumque esse Græciam epistolam tibi mihi Cytherei ejusdam, ad Satrium missam. Flavius noster de controversia, quam habet cum Dyrrachinis hæreditariam, sumit te judicem. rogo te Cicero, & Flavius rogat, rem conficias, quin ei, qui Flaviam fecit hæredem, pecuniam debuere civitas, non est dubium: neque Dyrrachini inficiantur, sed tibi *donatum* æs alienum à Cæsare dicunt. Noli pati à necessariis tuis necessario meo injuriam fieri xvi. Kalend. Jun. ex castris, ad imam Candaviam.

BRUTUS CICERONI, S.

LIBRVS quam carus mihi esse debeat, nemo melius judicare potest, quam tu: cujus tanta pro republica contentiones sollicitudinesque fuerunt. Itaque vel ipsius virtus, vel nostra necessitudo debet conciliare te illi: quo minus multa mihi scribenda esse arbitror. Voluntas enim te movere debet nostra, si modo justa est, aut pro officio necessario suscipitur. In Panfx locum petere constituit, eam nominationem à te petimus. neque conjunctiori dare beneficium, quam nos tibi sumus, neque digniorem nominare potes, quam Bibulum. De Domitio, & Apulejo quid ardet me scribere: cum ipsi per se tibi commendatissimi sint? Apulejum verò tu tua auctoritate sustinere debes. 4. Sed Apulejus in tua epistola celebrabitur. Bibulum noli dimittere ex sinu tuo, tantum jam virum, ex quanto, crede mihi, potest evadere, qui vestris paucorum respondeat laudibus.

CICERO BRUTO, S.

MULTE tibi commendavi, & commendem, necesse est, optimus enim quisque vir, & civis, maxime sequitur judicium tuum, tibi que omnes fortes viri navare operam, & studium volunt: nec quisquam est, quin ita existimet, meam apud te & gratiam, & auctoritatem valere plurimum. Sed C. Nafeanium, municipem Sueslanam, tibi ita commendo, ut neminem diligentius. Cretensi bello, Metello imperatore, octavum principem duxit: postea in re familiari occupatus fuit. Hoc tempore cum reipubl. partibus, tum tua excellenti dignitate commotus, vellet per te aliquid auctoritatis assumere. Fortem virum, Brute, tibi commendo, frugi hominem, & si quid ad rem pertinet, etiam locupletem. Per gratum mihi erit, si eum ita tractaris, ut mento tuo mihi gratias agere possit.

CICERO BRUTO, S.

FUNGERE officio, quo tu functus es in meo luctu, teque per litteras consolari, nisi scirem, his remediis, quibus meum dolorem tu levasses, te in tuo non egere: ac velim facilius, quam tunc mihi, nunc tibi tute medeare. Est enim ALIENVM tanto viro, ut es tu, quod alteri præceperit, id ipsum facere non posse. Me quidem cum rationem, quas collegeras, tum auctoritas tua, à nimio moerore deterruit. Cum enim mollius tibi ferre viderem, quam deceret virum, præferim eum, qui alios consolari soleret, ac culasti me per litteras gravioribus verbis, quam tua consuetudo ferebat. Itaque judicium tuum magni æstimans, id que veritas, me ipse collegi: & ea, qua didiceram, legeram, acceperam, graviora duxi, tua auctoritate addita. Ac mihi tum, Brute, officio solum erat, & naturæ: tibi nunc populo, & scienz (ut dicitur) serviendum est. Nam cum in te non solum exercitus tui, sed omnium civium, ac gentium, conjecti oculi sint, minime decet, propter quem tortios ceteri sumus, eum ipsum animo debiliorem videri. Quam ob rem accepisti tu quidem dolorem (id enim amisti, cui simile in te reus nihil fuit) 6. & est dolendum, in tam gravi vulnere (ne id ipsum, carere omni sensu doloris, sit miserius, quam dolore) sed, ut modice, ceteris utile est, tibi necesse est. Scriberem plura, nisi ad te hæc ipsi nimis multa essent. Nos te, tuumque exercitum expectamus: sine quo ut reliqua ex sententia succedant, vix satis liberi videmur fore. De tota rep. plura scribam, & forsitan jam certiora his litteris, quas Veteri nostro cogitabam dare.

CICERO BRUTO, S.

NULLAS adhuc à te litteras habebamus: ne famam quoque, qua declararet, te cognita senatus auctoritate, in Italiam adducere exercitum: quod ut faceres, idque maturares, magno petere desiderabat resp. Ingravescit enim in dies *intestinum malum*, nec externis hostibus magis, quam domesticis laboramus: qui erant omnino ab initio belli, sed facilius frangebantur. Eredior senatus erat, non sententia solum nostris, sed etiam cohortationibus excitatus. 7. Erat in senatu satis vehementis, & acer Panfx, cum in ceteris hujus generis, tum maxime in socerum: cui consuli non animus ab initio, non fides ad extremum defuit. Bellum ad Mutinam gerebatur, nihil ut in Cæsare reprehenderes; nonnulla in Hirtio, hujus belli fortuna, ut in secundis, fluxa: ut in adversis, bona, erat victrix respub. ex his Antonii copiis, ipso expulso à Bruto. Deinde ita multa peccata, ut quodammodo victoria excideret e manibus, perterritos, inermes, saucios non sunt nostri duces persecuti: datumque Lepido *comptus* est in quo levitatem ejus saepe perspectam, majoribus in malis experiremur. Sunt exercitus boni, sed rudes Bruti, & Planci. Sunt fidelissima, & maxima auxilia Gallorum, sed Cæsarem meis consiliis adhuc gubernatum, præclara ipsum indole, admirabileque constantia, improbiis litteris quidam, fallacibusque interpretibus ac nuntiis impulerunt in spem certissimam consulatus. Quod simul atque fens; neque ego illum absentem litteris moneere desisti, nec aculeare presentis ejus necessarios, qui ejus cupiditati suffragari videbantur: nec in senatu sceleratissimorum consiliorum fontels aperire dubitavi: nec verò ulla in re memini, aut senatum meliorem, aut magistratus. Numquam enim in honore extraordinario potentis hominis, vel potentissimi potius (quandocumque potentia jam in vi posita est, &

1. Sublatum esse debet. Pteribus istud explicat. Ericus Stephanus libro S. hoc. 2. Justus est enim Ambracia ducere, etc. Sic Pall. nostri. publicati fecit. Ambraciam.

3. A Tullio & Deiotaro. Pal. pr. Tullio, quart. Tullio.

4. Sed Apulejus in sua epistola celebrabitur. Palat. sec. & tert. sed Domitium in, etc. quod examinabunt quibus majus osium.

5. Multe tibi commendavi. Paulus Manutius commenda. at non alterum restat in vest. edd. & Palat. omnibus.

6. Et est dolendum in tam gravi, etc. Lambinus l. bris omnibus invictis subitueras, etc. verendum, nulla al. de causa, quam quod minus ad se quereat conuicium argumentationis Cicero.

7. Erat in senatu. Pal. tert. ab eadem manu habebat inter lineas, erat præterea in sen. idemque in pr. à dextra alien.,

& armis) accidit, ut nemo tribunus pl. nemo alio magistratu, nemo privatus, auctor existeret, sed in hac constantia, atque virtute, erat tamen sollicita civitas. Illudimur enim. Brute, cum militum delictis; tum imperatoris insolentia. TANTUM quisque se in rep. posse postulat, quantum habet virium non ratio, non modus, non lex, non mos, non officium valet: non iudicium, non existimatio civium, non posteritatis verecundia. Hæc ego multo ante prospiciens, fugiebam ex Italia, tum, cum me vestrorum edictorum fama revocavit. Incitavisti verò tu me, Brute, Velix, quamquam enim dolebam, in eam me urbem ire, quam tu fugeres, qui eam liberavisses, quod mihi quoque quondam acciderat, periculo simili, casu tristiore: perrexi tamen, Romamque perveni, nulloque præsidio quatesect Antonium: contraque ejus arma nefanda, præsidia, quæ oblata sunt, Cæsaris consilio & auctoritate firmavi, qui si steterit idem, mihi que paravit: satis videmur habituri præsidii, sin autem in priorum consilia plus valuerint quam nostra: aut imbecillitas aetatis non potuerit gravitatem rerum sustinere: spes omnis est in te. Quam ob rem advola, obsecro, atque eam republ. quam virtute, atque animi magnitudine magis, quam eventis rerum liberaſti, eximi libera. omnis omnium concursus, ad te futurus est. Hortare idem per litteras Cassium. Spes libertatis nulloquam, nisi in vestrorum castrorum principiis est. Firmos omnino & duces habebimus ab occidente, & exercitus. Hoc adolescentis præsidium equidem adhuc firmum esse confido, sed ita multi labefactant, ut, ne moveatur, interdum extimescam. Habes totum rep. statum: qui quidem tum erat, cum has litteras dabam. Velim deinceps meliora sint: sin aliter fuerint (quod dii omen averiant) rep. vicem dolebo: quæ immortalis esse debebat. 2 mihi quidem quantumlibet reliqui est?

BRUTUS CICERONI, S.

VETERIS Antistii talis animus est in temp. ut non dubitem, quin & in Cæsare, & Antonio se 3 præstatum fuerit acerrimum propugnatorum communis libertatis, si occasio potuisset occurrere. Nam qui in Achaja congressus, P. Dolabella milites, atque equites habente, quodvis adire periculum, ex insidiis paratissimi ad omnia latronis, maluerit, quam videri aut coactus esse pecuniam dare, aut liberent dedisse homini nequissimo, atque improbissimo; is nobis ultro & pollicitus est, te dedit h. s. xx ex sua pecunia: & quod multo carius est, se ipsum obtulit, & conjunxit. Huic persuadere coepimus, ut imperator in castris remaneret, remque publicam defenderet. 4 statuit id sibi, quoniam exercitum dimississet. statum verò rediturum ad nos confirmavit, legatione suscepta, nisi prætorum comitia habituri essent consules. Nam illi ita sentienti de rep. magnopere auctor fui, ne differret tempus petitionis suæ, cuius factum omnibus gratum esse debet, qui modo judicant, hunc exercitum esse reipub. tibi tanto gratius, quanto & majore animo, gloriæque libertatem nostram defendis, & dignitatem, si contigerit nostris consiliis editus, quem optamus, 5 perfunditurus es. Ego etiam, mi Ci-

cero, propriè, familiariterque te rogo, ut Veterem ames, velisque esse quam amplissimum: qui etsi nulla re detentari à proposito potest, tamen excitari tuis laudibus, indulgentiaque poterit, quo magis amplectetur, ac teneatur iudicium suum. 6 & mihi gratissimum erit.

CICERO BRUTO, S.

ETS I darurus eram Messallæ Corvino continuo litteras, tamen Veterem nostrum ad te sine litteris meis venire nolui. Maximo in discrimine resp. Brute, versatur, vitiosus, ruffus decertare cogimur. Id accidit M. Lepidi scelere, & amentia. Quo tempore cum multa propter eam curam, quam pro rep. suscepi, graviter ferrem, tum nihil tui gravius, quam me non posse matris tuæ precibus cedere, non sororis, nam tibi, quod mihi plurimum est, facile me satisfacurum arbitrabar. Nullo enim modo poterat causa Lepidi 7 distingui ab Antonio: omniumque iudicio etiam durior erat, quòd, cum honoribus amplissimis à senatu esset Lepidus oratus, tum etiam paucis ante diebus præclaras litteras ad senatum misisset: repente non solum recepit reliquias hostium, sed bellum acerrimum terra, marique gerit: cuius exitus qui futurus sit, incertum est. Itaque cum rogamur, ut misericordiam liberis ejus impertiamus, nihil affertur quòd minus summa supplicia, si (quod Jupiter omen avertat) pater puerorum vicerit, subeunda nobis sint. Nec verò me fugit, quam sit acerbum, parentium scelera filiorum pœnis sui. Sed hoc præclare legibus comparatum est, UT CARITAS LIBERORVM AMICIORES PARENTEIS REIP. REDDERET. Itaque Lepidus crudelis in liberos, non is, qui Lepidum hostem iudicat. Atque ille si, armis positis, de vi damnatus esset, quo in iudicio certè defensionem non haberet: eandem calamitatem subirent liberi, bonis publicatis, quamquam, quod tua mater, & soror deprecatur pro pueris, id ipsum, & multa alia crudeliora nobis omnibus Lepidus, Antonius, & reliqui hostes denuntiant. Itaque maximam spem hoc tempore habemus in te, atque exercitu tuo. Cum ad reip. summam, tum ad gloriam & dignitatem tuam vehementer pertinet, te in Italiam, ut ante scripsi, venite quamprimum. Eget enim vehementer cum viribus tuis, tum etiam consilio resp. Veterem pro ejus erga te benivolentia, singularique officio, libenter ex tuis litteris complexus sum: eumque cum tui, tum reipub. studiosissimum, & amantiſſimumque cognovi. Ciceronem meum propediem, ut spero, videbo. 8 tecum enim illum, & te in Italiam celeriter esse venturum confido.

BRUTUS CICERONI, S.

DE M. Lepido veteri me cogit reliquorum timore, qui si eriperit se nobis (quod velim temerè, atque injuriosè de illo suspicati sint homines) oro, atque obsecro te, Cicero, necessitudinem nostram, tuamque in me benivolentiam obtestans, sororis meæ liberos oblitiscaris esse Lepidi filios, meque his in patris locum successisse existimes, hoc si à te impetro, 10 nihil profectò dubitabis pro his suscipere. Alter alit cum suis vivunt. 11 nihil ego possum in sororis meæ liberis facere, quo possit expleri voluntas mea, aut officium. Quid verò aut mihi tribuere boni

1. In vestrorum castrorum principiis. Ita editio Victorii, ita Pal. pr. sec. tert. nam quartus præsidii, quod quis non sentit interpretationem esse dictiois prioris.
2. Mihi quidem quantumlibet reliqui est? Lambinus finxit vix quidem reliqua, nisi velimus, inquit, reliquam, erat in n. s. aliquot, item Pall. duobus aliquantulum; quod mutabat in, mihi quidem vult quantumlibet reliqui est? Gulielmus.
3. Præstatum fuit? Sic erat in editione veteri, neque aliter Victoriana, aut miss. Pall. intermed. & præstatum; non necessario.
4. Statuit id sibi, quantum. Haud aliter Pall. eras. nam cert. sibi eundem quantum. P. Manutius expressit statuit eundem sibi quantum, quod & verum est Lambinus, nequa lectio satisfaci.
5. Perfunditurus es. Pal. aert à manu emendatrice, perfunditurus es. P. Manutius coniecit, perfunditurus es; quod recepit Lambinus & præter libros. mihi binæ itæ voveat videatur librarii potius alicujus

quam Tullii.
6. Et mihi gratissimum erit. Lambinus, id mihi, quod & reperi in Pal. quarto.
7. Distingui ab Antonio. Lambiniana, ab Antonii: non male, nisi contravenit vetustissimis, & miss. nostri.
8. Tecum enim illum, & te in Italiam cel. esse veni. conf. Lambinus omisit & te ut supervacuus. P. Manutius mutabat in esse, delectaque aliterum esse, quod mox sequeretur, nostri nihil variant, nisi quod quart. non agnoscat te, res nueritque solum &.
9. Qui visperet se nobis. Gulielmus adnotat forsitan legendum, bini.
10. Nihil profectò dubitabis pro his suscipere. Pal. pr. item V. Vovvverianus notatus littera T. pr. me suscipere.
11. Nihil ego possum in sororis. Reclamantibus miss. libris, introfuit Lambinus negatviam, nihil ego non possum. &c. quæ licent. a?

boni possunt, si modo digni sumus, quibus atiquid tribuatur: aut ego patri, ac sorori, puerisque illis prestaturus sum, si nihil valuerit apud te, reliquumque senatum, contra patrem Lepidum Brutus avunculus? Scribere multa ad te neque possum præ sollicitudine, ac stomacho, neque debeo. Nam si in tanta re, tamque necessaria verbis mihi eous est ad te excitandum, & confirmandum: nulla spes est, facturum te quod volo, & quod oportet. Quare noli expectare longas preces. intueri me ipsum, qui hoc à te, vel à Cicerone, conjunctissimo homine, privatim: vel à consulari, tali viro, remota necessitudine privato, impetrare debeo. Quid sis facturus, velim mihi quamprimum rescribas. Kalend. Quint. Ex castris.

CICERO BRUTO, S.

124 **R**EVRS tuas litteras, breves dico? immò nullas. tribusne versiculis his temporibus Brutus ad me? nihil scripsissem potius, & requiris meas. Quis umquam ad te tuorum sine meis venit? Quæ autem epistola non pondus habuit? Quæ si ad te perlatæ non sunt, ne domesticas quidem tuas perlatas arbitror. Ciceroni scribis te longiorem daturum epistolam rectè id quidem: sed hæc quoque debuit esse plenior. Ego autem cum ad me de Ciceronis abs te discessu scripsisses, statim extraxi tabellarios, litterasque ad Ciceronem; ut, etiam si in Italiam venisset, ad te rediret. nihil enim mihi jucundius, nihil illi honestius, quamquam aliquoties ei scripseram, sacerdotum comitia, mea summa contentione in alterum annum esse rejecta: quod ego cum Ciceronis causa elaboravi, tum Domitii, Catonis, Lentuli, Bibulorum: quod ad te etiam scripseram. Sed videlicet cum illam pusillam epistolam tuam ad me dabas, nondum erat tibi id notum. Quare omni studio à te, mi Brute, contendo, ut Ciceronem meum ne dimittas, teumque adducas: quod ipsum, si temp. cui suscipere es, respicias, tibi jam, jamque faciendum est. i. renatum enim bellum est: idque non parvo scelere Lepidi. Exercitus autem Cæsaris, qui erat optimus, non modo nihil prodest, sed etiam cogit exercitum tuum flagitari: qui si Italiam attigerit, erit civis nemo (quem quidem civem appellari fas sit) qui se non in tua castra conferat. etsi Bruium præclare cum Plauco conjunctum habemus, sed non ignoras, quam sint incerti animi hominum, & infecti partibus, & exitus præliorum. Quin etiam, si, ut spero, vicierimus, tamen 2. magnam gubernationem tui consilii, tuæque auctoritatis res desiderabit. Subveni igitur, per deos, idque quamprimum, tibi que persuade, non te idibus Mart. quibus servitutem à tuis civibus repulisti, plus profuisse patriæ, quam, si maturè venies, profuturum. 11. Idus Quint.

CICERO BRUTO, S.

125 **M**ESSALLAM habes. Quibus igitur litteris tam accurate scriptis assequi possum, subtilius ut explicem, quæ gerantur, quæque sint in rep. quàm tibi is exponet, qui & optimè omnia novit, & elegantissimè expedire, & deserte ad te potest? Cave enim existimes, Brute, (quamquam non sit necesse ea me ad te, quæ tibi nota sunt, scribere: sed tamen tantam omnium laudum excellentiam non quo silentio præterire) cave putes, probitate, constantia, cura, studio reip. quidquam illi esse simile: ut eloquentia, qua mirabiliter excellit, vix in eo locum ad laudandum habere videatur. quamquam in hac ipsa, sapientia plus apparet. ita gravi iudicio, multaque arte se exercuit in verissimo genere dicendi. Tanta autem industria est, & tantumque evigilat in studio, ut non maxima ingenio

(quod in eo summum est) gratia habenda videatur. Sed provehor amore. non enim id propositum est huic epistolæ, Messallam ut laudem, præsertim ad Brutum; cui & virtus illius non minus, quàm mihi, nota est, & hæc ipsa studia, quæ laudo, notiora: quem cum à me dimittens, graviter ferrem: hoc levabar uno, quod ad te, tamquam ad alterum me, proficiscens, & officio fangebatur, & laudem maximam sequebatur. Sed hæc hæstentus. Venio nunc longo sane intervallo ad quamdam epistolam, qua mihi multa tribuens, unum reprehendebas, quod in honoribus decernendis essem nimius, & tamquam prodigus. Tu hoc: alius fortasse, quod in animadversione, pœnæque durior; nisi fortasse utrumque tu. Quod si ita est, utriusque rei meum iudicium tibi cupio esse notissimum; neque solum, ut Solonis dictum usurpem, qui 4. & sapientissimus fuit ex septem, & legum scriptor solus ex septem, is temp. DVARVS REBVS CONTINERI DIXIT, PRAEMIO, ET PœNA. est scilicet utriusque rei modus, sicut reliquarum, & quædam in utroque genere mediocritas: sed non tanta de te præpositum est hoc loco disputare. Quid ego autem secutus hoc bello sim in sententiis dicendis, aperire non alienum puto. Post interitum Cæsaris, & vestras memorabilis Idus Mart. Brute, quid ego prætermisissimè à vobis; quantamque impendere rei pub. tempestatem dixerim, non es oblitus. Magna pestis erat depulsa per vos, magna populi Rom. macula delata: vobis verò parta divina gloria: sed instrumentum regni delatum ad Lepidum, & Antonium: quorum alter inconstantior, alter impudens, uterque pacem metuens, inimicus otio. His ardentibus perturbandæ reip. cupiditate, quod opponi posset præsidium, non habebamus. Erexerat enim se civitas, in retinenda libertate consentiens. Nos tum nimis acres: vos fortasse sapientius excessistis urbe ea, quam liberatis: Italia sua vobis studia profertenti remisistis. Itaque cum teneri urbem à patriciis viderem, nec te in ea, nec Cassium tutò esse posse, eamque armis oppressam ab Antonio, mihi quoque ipsi esse excedendum putavi. TATRVM ENIM SPECTACVLVM, OPPRESSA AB IMPIS CIVITAS, OPITVLANDI POTESTATE PRÆCISA. Sed animus idem, qui semper infixus est in patriæ caritate, discidium ab ejus periculis ferre non potuit. itaque in medio Achaico cursu, cum Etcharum diebus Auster me in Italiam, quasi diffusor mei consilii, retulisset, te vidi Italiam, doluique vehementer. Cedebas enim, Brute, cedebas, quoniam Stoici nostri negant surgere sapientis. Romam ut veni, statim me obituli Antonii scelere, atque deentia: quem cum in me incitavissem, consilia inire cœpi: Brutina planè (vestri enim hæc sunt propria sanguinis) reip. liberandæ: Longa sunt, quæ restant, prætereunda: sunt enim de me tantum dico, Cæsarem hunc adolescentem, per quem adhuc sumus, si verum fateri volumus, fluxisse ex fonte consiliorum meorum. Huic habiti à me honores nulli quidem, Brute, nisi debiti: nulli, nisi necessarii. Ut enim primum libertatem revocare cœpimus, cum se nondum ne Decimi quidem Bruti divina virtus ita commovisset, ut jam id scire possemus: atque omne præsidium esset in puero, qui à cervicibus nostris avertisset Antoniam: quis honos ei fuit decernendus? quamquam ego illi tum verborum laudem tribui, camque modicam. Decrevi etiam imperium: quod quamquam videbatur illi atati honorificum, tamen erat exercitum habenti necessarium, quid enim est sine Imperio exercitus? Statuam Philip-

pus

1. Renatum enim bellum est, idque non parvo scelere Lepidi. A. Antonius C. Helmito autumant legendum, non partum.
2. Magnam gubernationem tui consilii. S. Susceptum mihi, magnam gubernationem, tanquam adscriptum ad altam quam vocem verè Ciceronis.
3. Tanti quæque vigilat in studio. G. Galbinius margini adscriptus, lo-

gendum videri, vigilat.

4. Is sapientissimus ex septem. Lectionem istam erant è fidelissimo exemplari & ceteris loco xxv. Var. lect. cap. 7. P. Victorius. perul-gata enim, & sapientissimus ex septem.

5. Antonii vestri. Sic. mss. nostri omnes editione Victorii. alix ple-taque vestri.

gus decrevit, celeritatem petitionis primò Servius, post majorem etiam Servilius, nihil tum nimium videbatur. Sed nescio quomodo FACILIS IN TIMORE BENIGNI QUAM IN VICTORIA I GRATI REPERIMVR. Ego enim, D. Bruto liberato, cum latissimus ille civitati dies illuxisset, idemque casu Bruti natalis esset: decrevi, ut in fastis ad eum diem Bruti nomen adscriberetur, in eoque sum majorum exemplum secutus, qui hunc honorem matri Laurentiz tribuerunt, cui vos, pontifices, ad aram in Velabro facere soletis, quod ego cum dabam Bruto, & notam esse in fastis gratissimæ victoriæ sempiternam volebam, atque illo die cognovi, paullo plures in senatu malivolos esse, quàm gratos. Eos per ipsos dies, effudi (si ita vis) honores in mortuos, Hirtium & Pansam, Aquilam etiam, quod quis reprehendit, nisi qui, deposito metu, præteriti periculi fuerit oblitus? Accedebat ad beneficii memoriam gratam ratio illa, quæ etiam postea esset salutaris. Existare enim volebam in crudelissimos hostes monumenta odii publici sempiterna. Suspitor illud minùs tibi probari, quod ab tuis familiaribus, optimis illis quidem viris, sed in repub. rudibus, non probatur, quod, ut ovanti introire Cæsari liceret, decreverim. Ego autem (sed erro fortasse: nec tamen is sum, ut mea me maxime delectent) nihil mihi video hoc bello sensisse prudentius. Cur autem ita sit, aperendum non est, ne magis videat providus fuisse, quàm gratus, hoc ipsum, nimium, quare alia videamus. D. Bruto decrevi honores, decrevi L. Placō. Præclara illa quidem ingenia, quæ gloria invitantur, sed senatus etiam sapiens, qui, qua quæque re putat, modò honesta ad temp. juvandam posse adduci, hæc utitur. At in Lepido reprehendimur; cui cum statuam in Rostris statuissimus, idem illum everimus. Nos illum honore studuimus à furore revocare, vicit amentia levissimi hominis nostram prudentiam, nec tamen tantum in statuenda Lepidi statua factum est mali quantum in evertenda, boni. Satis multa de honoribus nunc de poena pauca sunt dicenda. Intellexi enim ex tuis sæpe litteris, te in iis, quos bello devicisti, clementiam tuam velle laudari. Existimo equidem nihil à te, nisi sapienter *Sed scelera panam prætermittere* (id enim est, quod vocatur ignoscere) etiam si in ceteris rebus tolerabile est, in hoc bello perniciosum fuit. Nullum enim bellum civile fuit in nostra repub. omnium, quæ memoria mea fuerunt, in quo bello non, utracumque pars vicisset, tamen aliqua forma esset futura reipub. hoc bello victores quam repub. simus habituri, non facile affirmatim: victis certe nulla umquam erit. Dixi igitur sententias in Antonium, dixi in Lepidum severas: neque tam ulciscendi causa, quàm ut & in præsens sceleratos civeis timore ab impugnanda patria detererem: & in posterum, documentum statuerem, nequis talem amentiam vellet imitari, quamquam hæc quidem sententia, non magis mea fuit, quàm omnium. In qua videtur illud esse crudele, quod ad liberos, qui nihil meruerunt, poena pervenit. Sed id & antiquum est, & omnium civitatum: siquidem ETIAM 5 THEMISTOCLES LIBERTI GOVERNANT. & si iudicio damnatos eadem poena sequitur civeis, qui potius leniores esse in hostes? Quid autem queri potest quisquam de me, qui si vicisset, acerbiorum se in me futurum fuisse confiteatur necesse est? Habes rationem mearum sententiarum, de hoc genere duntaxat honoris, & poenæ. Nam de ceteris rebus quid senserim, quidque censuerim, audisse te arbitror. Sed hæc quidem non ita necessaria, illud valde necessarium, Brute, te in Ita-

liam cum exercitu venire quàm primam, summa est expectatio tui; qui si Italiam attigeris, ad te concursus fiet omnium. Sive enim vicerimus: (qui quidem pulcherrimè viceramus, nisi Lepidus perdere omnia, & perire ipse cum suis concupivisset) tunc nobis auctoritate opus est ad collocandum aliquem civitatis statum: sive etiam nunc certamen reliquum est, maxima spes est cum in auctoritate tua, tum in exercitu tui viribus. Sed propera, per deos, scis enim, quantum sit in temporibus, quantum in celeritate. Sororis tuæ filius quàm diligenter consulam, spero te ex matris, & ex sororis litteris cogniturum, qua in causa majorem habeo rationem tuæ voluntatis, quæ mihi carissima est, quàm, ut quibusdam video, constant meæ. sed ego nulla in re malo, quàm te amando constans & esse, & videri.

BRVTVS CICERONI, S.

PARTICVLAM litterarum tuarum, quas misisti Octavio, legi, missam ab Attico mihi. Studium tuum, curaque de salute mea, nulla me nova voluptate affecit. Non solum enim usitatum, sed etiam quotidianum est, aliquid audire de te, quod pro nostra dignitate, fideliter, atque honorificè dixeris, aut feceris. At dolore, quantum animo maximum capere possum, eadem illa pars epistolæ, scriptæ ad Octavium de nobis, affecit. Sic enim illi gratias agis de rep. tam suppliciter, ac demisse, (quid scribam? pudet conditionis, ac fortunæ: sed tamen scribendum est. Commendat nostram salutem illi: quæ morte qua non perniciosior?) ut prorsus præ te ferat, non sublatam dominationem, sed dominum commutatam esse. Verba tua recognosce, & aude negare, servientis, adversus regem istas esse preces. Unum ais esse, quod ab eo postuletur: & expectetur: ut eos civeis, de quibus viri boni populusque R. bene existimet, salvos velit. Quid si nolit? non erimus? Atqui, non esse, quàm esse per illum, præstat. Ego, mediis fidius, non existimo tam omnes deos averfos esse à salute populi R. ut Octavius orandus sit pro salute cujusquam civis, non dicam pro liberatoribus orbis terrarum, Juvat enim magnificè loqui: & certe decet, adversus ignorantem, quod pro quoque timendum, aut à quoque petendum sit. Hoc tu, Cicero, posse fateris Octavium, & illi amicus es? aut, si me carum habes, vis Romæ videri: cum tibi esse possem, commenda dus puero illi fuerim? Cui quid agis gratias, si, ut nos salvos esse velit, & patiatur, rogandum puras? An hoc pro beneficio est habendum, quod se, quàm Antonium, esse maluerit, à quo ista petenda essent? Vindici quidem alieni dominationis, non vicario, ecquis supplicat, ut optimè meritis de rep. liceat esse salvus? Ita verò imbecillitas, & desperatio, cujus culpa non magis in te residet, quàm in omnibus aliis; & Cæsarem in cupiditatem regni impulit: & Antonio post interitum illius persuasit, ut interfecti locum occupare conaretur: & nunc puerum saltem extulit, ut tu judicares precibus esse impetrandam salutem talibus viris: misericordiaque unius, vix etiam nunc viri, tutos fore nos, haud ulla alia re. Quod si Romanos nos esse meminissimus: non audacius dominari cuperent postremi homines, quàm nos prohiberemus: neque magis irritatus esset Antonius regno Cæsaris, quàm ob ejusdem mortem deterritus. Tu quidem consularis, & tantorum scelerum vindex (quibus oppressis vereor ne in breve tempus dilata sit abs te pernicies) qui potes insuere quæ gesseris, simul & ista vel probare, vel ita demisse, ac facile pati, ut probantis speciem habeas? Quod autem tibi cum Antonio privatim odium? nempe quia postulabat hæc salutem ab se

T t t

peti:

1. Grati reperimus. Pall. nostri accedunt Manutianis in illi. & Lambiniani in quibus reperitur.

2. Notam esse in fastis gratissima victoria sempiternam volebam. Olim editi, sempiternam memoriam volebam. sed intermedia vox in nullo videtur Palatino non magis quàm Manutianis.

3. Nec tamen is sum. Inoptè Lambinus, nec enim is sum; & contra edi-

tos calamoque exaratos codices; quamvis pedibus iverit in sententiam ejus Gulielmus.

4. In posterum documentum statuerim. Vox documentum, suspecta mihi, tanquam à scriba potius, quàm Tullie.

5. Themistocles liberos egavit. Explicat Cælius Rhodiginus libro XIV. Antiq. Lect. cap. 12.

peti: precariam nos incolumitatem habere, à quibus ipse libertatem accepisset: esse arbitrium suum de rep. Quærenda esse arma putasti, quibus dominari prohiberetur: scilicet, ut illo prohibito, rogarem alterum, qui se in eius locum reponi pateretur, an ut esset sui juris, ac mancipii resp. nisi forte non de servitute, sed conditione servientis recusatum est à nobis. Atqui non solum bono domino potuimus Antonio tolerare nostram fortunam, sed etiam beneficiis, atque honoribus, ut participes, frui, quantis vellemus. quid enim neget iis quotum patientiam videret maximum suæ dominationis præsidium esse? Sed nihil tanti fuit, quo venderemus fidem nostram, & libertatem. Hic ipse puer, quem Cæsaris nomen incitare videtur in Cæsaris interfectores, quanti æstimet (si sit commercio locus) posse, nobis auctoribus, tantum, quantum profecto poterit, quoniam vivere, & pecunias habere, & dici consulares volumus? ceterum nequicquam perierit ille: cujus interitu quid gavisi sumus, si mortuo nihilo minus servituri eramus? 1. Nulla cura adhibeatur. Sed mihi prius omnia dii, deæque eriperint, quam illud iudicium, quo non modo heredi ejus, quem occidi non concesserim, quod in illo non tuli, sed ne patri quidem meo, si reviviscat, ut, patiente me, plus legibus, ac tenatu possit. An hoc tibi persuasum est, fore ceteros ab eo liberos, quo invito nobis in ista civitate locum non sit? Qui porro id, quod petis, fieri potest, ut impetres? Rogas enim, velit nos salvos esse. Videmus ergo tibi salutem accepturi cum vitam accepimus? quam, si prius dimittimus dignitatem & libertatem, qui possumus accipere? An tu Romæ habitare, id putas incolumem esse? Ræ s., non locus oportet præstet istuc mihi, neque incolumis sui Cæsare vivo, nisi postquam illud concivivi facinus; neque usquam exsul esse possum, dum ferrire, & pati contumelias, pejus odero malis omnibus aliis. Nonne hoc est, in easdem tenebras recidisse, quum ab eo, qui tyranni nomen ascivisti sibi, cum in Græcis civitatibus liberi tyrannorum, oppressis illis, eodem supplicio afficiantur) petitur, ut vindices, atque oppressores dominationis, salvi sint? Hanc ego civitatem videre velim, aut putem ullam, quæ ne traditam quidem, atque inculcatam libertatem, recipere possit? plique timeat in puero nomen sublatis regis, quum confidat sibi, cum illum ipsum, qui maximas opes habuerit, paucorum virtute sublatum videat? Me verò posthac ne commendaveris Cæsari tuo: ne te quidem ipsum, si me audies. Valde carè ætatis tot annos, quot ista ætas recipit, si propter eam causam puero isti supplicaturus es. Deinde quod pulcherrimè fecisti, ac facis in Antonium, vide ne convertatur à laude maximi animi ad opinionem formidinis. Nam si Octavius tibi placet, à quo de nostra salute petendum sit: non dominum fugisse, sed amicorum dominum quævisse videberis. Quem quòd laudas ob ea, quæ adhuc fecit, planè probos, sunt enim laudanda, si modo contra alienam potentiam, non pro sua suscepit eas actiones. Cum vero iudicas, tantum illi non modo licere, sed etiam à te ipso tribuendum esse, ut rogandus sit, ne nolit esse nos salvos, nimium magnam mercedem statuis. Id enim ipsum illi largiris, quod per illum habere videbatur resp. Neque hoc tibi in mentem venit, si Octavius ullis dignus sit honoribus, quia cum Antonio bellum gerat: iis, qui illud malum exciderint, cuius istæ reliquæ sunt, nihil, quo experiri possit eorum meritum, tributurum umquam populum R. si omnia simul concesserit. At vide, quanto diligentius homines metuant, quam meminerint, quia Antonius vivat, atque in animis sit. De Cæsare verò, quod fieri potuit, ac

debut, transactum est: 2. neque jam revocari in integrum potest. Octavius is est, qui, quid de nobis iudicaturus sit, expectet populus Rom. nos hi sumus, de quorum salute unus homo rogandus videatur? Ego verò, ut istuc revertar, is sum, qui non modo non supplicem, sed etiam coactam postulanteis, 3. ut sibi supplicetur. Aut longè à servientibus abero, 4. mihi quæ esse iudicabo Romam, ubicumque liberum esse licebit: ac vestri miserebor, quibus nec ætas, neque honores, neque virtus aliena dulcedinem vivendi minuire poterit. Mihi quidem ita beatus esse videbor, si modo constanter ac perpetuo placebit hoc consilium, ut relatum putem gratiam pietati meæ. QUID ENIM EST MELIUS, QUAM MEMORIA RECTE FACTORUM, ET LIBERTATE CONTENTVM NEGLIGERE HUMANAM? Sed ceterè non succumbam succumbentibus, nec vincat ab iis, qui se vinci volunt: experiarque, & tentabo omnia: neque desistam abstrahere à servitio civitatem nostram. Si secuta fuerit, quæ debet, fortuna: gaudebimus omnes: si minus, ego tamen gaudebo, quibus enim potius hæc vita factis, aut cogitationibus traducatur, quam iis, quæ pertinuerint ad liberandos civis meos? Te, Cicero, rogo, atque hortor, ne desatigere, ne diffidas: semper in præsentibus malis prohibendis, futura quoque nisi ante sit occursum, explores, ne se infinent. Fortem & liberum animum quo & consul, & nunc consularis temp. vindicasti, sine constantia, & æquabilitate nullum esse putaris. FORTIOR ENIM, DURIOREM ESSE CONDITIONEM SPECTATAE VIRTUTIS, QUAM INCOGNITAE BENEFICIA PRO DEBITIS EXIGIMVS. quæ si saliter eveniant, ut decepti ab his intelto animo reprehendimus Itaque resistere Antonio Ciceronem, et si magna laude dignum est, tamen quia ille consul, hunc consulare merito præstare videtur, nemo admiratur. Idem Cicero si flexerit adversus alios iudicium suum, quod tanta firmitate, ac magnitudine direxit in exturbando Antonio: non modo reliqui temporis gloriam eripuerit sibi, sed etiam præterita evanescere coget, NIHIL ENIM PER SE AMPELV NEST, NISI IN QUO IUDICII RATIO EXSTAT. Quia neminem magis decet, quàm te, temp. amare, libertatisque defensorum esse, vel ingenio, vel rebus gestis, vel studio, atque effugitatione omnium. Quare non Octavius est rogandus, ut velit nos salvos esse: magis tu te exsuscita, ut eam civitatem, in qua maxima gessisti, liberam, atque honestam fore putes: si modo sint populo duces ad resistendum improbum consilium.

BRUTUS ATTICO, 8.

SCRIBIS mihi, mirari Ciceronem; quòd nihil significem, 7. Sumquam de suis actis, quoniam effragias, coæstu tuo scribam quæ sentio. Omnia fecisse Ciceronem optimo animo, scio, quid enim mihi exploratius esse potest, quàm illius animus in rempub. Sed quædam mihi videretur, quid dicam? impetruè, vi omnium prudentissimus; an ambitiosè fecisse; qui valentissimum Antonium suscipere pro repub. non dubitavit inimicum? Nescio, quid scribam tibi, nisi unum, pueri & cupiditatem, & licentiam, potius esse irritam, quàm repressam à Cicero: tantumque eum tribuere huic indulgentia, ut se maledictis non abstineat: iis quidem, quæ in ipsum dupliciter recidunt, quod & plures occidit uno; seque prius oportet fateatur scitatum, quàm objiciat Cæsare quod objicit: & imitatur in Cæsare Bestiam. An quia non omnibus horis iactamus Iduas Martias, similiter atque ille Nonas Decemb suas in ore habet, eo meliore conditione Cicero pulcherrimum factum vituperabit, quàm Bestia: & Clodius reprehendere illius consulum soluti sunt? Sustinuisse mihi gloriatur bellum

Antonii

1. Nulla cura adhibeatur. Pall. omnes adhibere, etiam duo præterea addunt, Nulla cura ab aliis adhibere, quod & Aldina vetere filius quis secundam adm. sit; Nulla cura adhibere, quod in iurid. supp. Ilat. Lambinus, tamquam nullis suff. curam manu scripserit.
2. De quo jam revertar in integrum præstet. Ita quidem edd. posterior. 2. De quo jam revertar in integrum præstet, quod & in quatuor Pall. neutramque lectio-

nem habberim pro gentiana.

3. Ut sibi supplicetur. Videtur queat à liberali manu libratorum. sane Pall. sec. ac veter. ut sibi supp.

4. Mihi quæ esse iudicabo Romam. Gualtherius conjiciebat, in iudicabo esse 3. non abstrahere. Lambinus ediderat obsequi, proculdubio etiam ab ingenio.

Antonii togatus Cicero noster. quid hoc mihi prodest, si merces Antonii oppressi poscitur, in Antonii locum successio: & si vindex illius mali, auctor exitus alterius, fundamentum, & radices habituri altiores, si patiamur? ut iam ista, 1. quæ facit, non *dominationem*, non, sed *dominium Antonium* timentis sint. Ego autem gratiam non habeo, si quis, dum ne irato seruiat, rem ipsam non deprecatur: 2. Immo triumphus, & stipendium decernitur, & omnibus decretis ornatur. 3. Pudeat concupiscere fortunam, cuius nomen susceperit Consularis, ut Ciceronis est. Quoniam mihi tacere non licuit, leges, quæ tibi necesse est molesta esse. Etenim ipse sentio, quanto cum dolore hæc ad te perscripserim: nec ignoro, quid sentias in rep. & quam desperatam quoque sanari putes posse. Nec mehercule te, Attice, reprehendo. *Ætas enim, mores, liberi, legem efficiunt*: quod quidem etiam ex Flavio nostro perspexi. Sed redeo ad Ciceronem. Quid inter Salvidenum, & eum interest? Quid autem amplius ille decerneret? Timeret, inquit, etiam nunc reliquias belli civilis. Quisquam ergo ita timet profligatum, ut neque potentiam ejus, qui exercitum victorem habeat, neque *temeritatem* pueri putet extimescendam esse? An hoc ipsum ea re facit, quod illi propter amplitudinem omnia jam utroque deserenda putat? O magnam stultitiam timoris, id ipsum, quod vetezaris, ita cavere, ut cum vitare fortasse potueris, ultro accessas, & attrahas! Nimum timemus mortem, & exilium, & paupertatem: hæc videntur Ciceroni ultima esse in malis: & dum habeat à quibus impetret quæ velit, & à quibus colatur, ac laudetur; *servitutem, honorificam modo non aspernatur*: si quidquam in extrema, ac miserissima contumelia potest honorificum esse. Licet ergo patrem appellet Octavius Ciceronem, 4. referat omnia, laudet, gratias agat: tamen illud apparebit, verba rebus esse contraria. Quid enim tam alienum ab humanis sensibus est, quam eum *patris* habere loco, qui ne liberi quidem hominis numerus sit? Atqui eo tendit, id agit, ad cum exitum properat vir optimus, ut sit illi Octavius propitius. Ego verò jam his artibus nihil tribuo, quibus scio Ciceronem instructissimum esse. Quid enim illi profunt, quæ pro libertate patris, de dignitate, quæ de morte, exilio, paupertate scripsit copiosissime? Quanto autem magis illa callere videtur Philippus, qui privigno minus tribuerit, 5. quam Cicero alieno tribuat? Desinat igitur gloriando etiam insectari dolores nostros. Quid enim nostra, victum esse Antonium, si victus est, ut alii vacaret quod ille obtinuit? tamen si tua littera dubia etiam nunc significant. Vivat hercule Cicero, qui potest, supplex, & obnoxius, si neque ætatis, neque honorum, neque rerum gestarum pudet. Ego certè, quin cum ipsa re bellum geram, hoc est, cum regno, & imperiis extraordinariis, & dominatione, & potentia, quæ supra leges se esse velit, nulla erit tam bona conditio serviendi. 6. qua deterrear, quamvis sit vir bonus, ut scribis. Antonius: quod ego numquam existimavi. Sed *dominum*, ne parentem quidem, majores nostri voluerunt esse. Ne nisi tantum amare, quantum Ciceroni persua sum est diligi ab Octavio: hæc ad te non scripsissem. Do

let mihi, quod tu nunc stomacharis, amantissimus tum tuorum omnium, tum Ciceronis. sed persuade tibi, de voluntate propria mea nihil esse remissum, de iudicio largiter. Neque enim impetrari potest, quin, *quæque* quidque videatur ei, talem quisque de illo opinionem habeat. Vellem mihi scripsisses, quæ conditiones essent Atticæ nostræ, potuisses aliquid tibi de meo sensu perscribere. Valitudinem Porciæ meæ tibi curæ esse non miror. Denique, quod petis, faciam libenter. nam etiam sorores me rogant, & hominem noro, & quid sibi voluerit.

CICERO BRUTO, S

CUM sæpe te litteris hortatus essem, ut quam primum, reipub. subvenires, in Italiamque exercitum adduces, neque id arbitraret dubitare tuos necessarios; rogatus sum à prudentissima & diligentissima femina, matre tua, cuius omnes cura ad te referuntur, & in te consumuntur, ut venirem ad se a. d. *ix. Kal. Sext.* quod ego ut debui, sine mora feci. Cum autem venissem, Casca aderat, & Labeo, & Scaprius. At illa retulit, quasivivique, quidnam mihi videretur: accesseremusne, atque id tibi conducere putarem, an tardare, & commorari te melius esset. Respondi id quod sentiebam, & dignitati, & existimationi tuæ maxime conducere, te primo quoque tempore ferre præsidium labenti, & inclinæ reip. Quid enim abesse censet mali in eo bello, in quo victores exercitus fugientem hostem persequi noluerunt? & in quo incolumis imperator, honoribus amplissimis, fortunisque maximis, conjugo, liberis, vobis a finibus ornatus, bellum reipub. indixerit? Quid dicam in tanto senatus, populi que consensu, cum tantum residet intra muros mali? maximo autem, cum hæc scribebam, afficiebar dolore: quod, cum me pro adolescentulo, ac pænè puero reipub. accepisset vadem, vix videbar, quod promiseram, præstare posse. *EST AVTEM GRAVIOR, ET DIFFICILIOR ANIMI ET SENTENTIAE, MAXIMIS præsertim in rebus, pro altero, quam pecuniæ, obligatio.* Hæc enim solvi potest, & est rei familiaris iactura tolerabilis. reipub. quod sponderis, quemadmodum solvas, nisi is dependi facile patitur, pro quo sponderis? quamquam & hunc (ut spero) tenebo multos repugnantibus. videtur enim in eo esse insoles, sed *flexibilibus animis*: multique ad depravandum parati: qui, splendore falsi honoris objecto, aciem boni ingenii prætrungi posse confidunt. Itaque ad reliquos hic quoque labor mihi accessit, ut omnem adhibeam machinas ad tenendum adolescentem, ne famam subeam temeritatis, quamquam quæ temeritas est? magis enim illum, pro quo sponderis, quam me obligavi. Nec verò poenitere potest rem pub. me pro eo sponderisse, qui fuit in rebus gerendis cum suo ingenio, tum mea promissione constantior. *MAXIMVS AVTEM (nisi me forte fallit) IN REPV. NODVS EST, INOPIA REI PECVNARIAR.* 7. obdurescunt enim magis quotidie boni viri ad vocem tributi: quod ex centesima collatum impudenti censu locupletum in duarum legionum præmiis omne consumitur. Impendent autem in hosti sumtus cum in hos exercitus, quibus nunc defendimur, tum verò in tuum. Nam Cassius noster videtur posse satis

Tit 2

ornatus

1. Quæ facit, non *dominationem*, non, sed *dominium Antonium* timentis sint. Hodie quidem sic legimus, sed contra verit. ead. & mss. Pall. in quibus nulla littera variante: *qua facit dominationem, an dominum, an Antonium timentis* sint, neque fecus publicæ à Victorio.

2. *Immo triumphus, & stipendium decernitur, & omnibus decretis ornatur.* Hanc aliter quidem lecto vulgata, sed enim aliter mss. Pal. pr. habet, *stipendium & omnibus decretis honorificum, omnino illa deest.* quod & reliquis fere abest. quippe sic. *Immo triumphum & stipendium & omnibus decretis honorificum* pudet concupiscere. *Et quod & à prima manu in tero, qui emendatum habet eodem atramento, decretis ornatur, cum pudet, ac quartus exhibet: Immo triumphus & stipendium decernitur, & omnibus decretis ornatur, non pudet, omnes mendose.*

3. *Pudeat concupiscere fortunam, cuius nomen susceperit Consularis, ut Ciceronis.* Non ab ita V. Clotiana editione firmata à Pal. loc. tert. nam

& pr. quart. *susceperit Consularis, an Ciceronis est.* Aldi votos: *pudeat concupiscere fortunam, cuius nomen susceperit, Consularis hæc, an Ciceronis est?* nulla lectio animo facit laus, nam Lambini, producere quidem libet, adeo fatua est.

4. *Referat omnia, laudet, &c.* 3. Pessimè Lambinus, *referat ei accepta omnia, laudet.* certè contra omnia mss. exemplaria.

5. *Quantum Cicero alieno tribuat.* Videntur alieno tribuat, nata in concilio scribarum, certè mss. nostri variant, veluti coeles in causa falsa habentque quam Cicero, qui alieno trib. aut quidem qui alieno trib.

6. *Quæ deterrere.* Male vulgata cum negatibus, quæ non deterrere, contraque mentem auctoris & Pall. nostrorum, excluderetque etiam Victorius & miror recentiam à P. Manucio.

7. *Obdurescunt enim magis, &c.* Lambinus l.bris omnibus ut ipse restatur, reclamantibus, reposuit, *Obdurescunt.*

arnatus venire. Sed & hoc, & multa alia coram cupio, idque quam primum. De fororibus filiis non expectavi, Brute, dum scriberes. Omnino jam tempora (bellum enim ducetur) integram tibi causam reservant. Sed ego à principio, cum divinare de belli diuturnitate non possem, ita

causam egi puerorum in senatu, ut te arbitror è matris litteris potuisse cognoscere. Nec verò ulla res erit unaquam, in qua ego non vel *vita periculo* ea dicam, ea que faciam, que te velle, queque ad te pertinere arbitror. Vale
vi. Kalend. Sext.

M. TULLII CICERONIS
EPISTOLÆ AD BRVTVM,
NON ITA PRIDEM A GERMANIS REPERTÆ,
ET EDITÆ.

CICERO BRUTO, S.

UVM hæc scribebam, res existimabatur in extremum adducta discrimen: tristes enim de Bruto nostro litteræ, nuntique adferebantur. Me quidem non maximè conturbabant. his enim exercitiis, ducibusque, quos habemus, nullo modo poteram distingere. neque assentiebar majori parti hominum. fidem enim consulum non condemnabam, que suspecta vehementer erat. desiderabam nonnullis in rebus prudentiam, & celeritatem, qua si essent usi, jam pridem rempubl. recuperassemus. Non enim ignoras, *QUANTA MOMENTA* sint in republ. temporum: & quid intersit, idem illud utrum antè, an post decernatur, suscipiatur, agatur. Omnia, que severè decreta sunt hoc tumultu, si aut, quo die dixi sententiam, perfecta essent, & non in diem ex die dilata, aut quo ex tempore susceperunt, ut agerentur, non tardata, & procrastinata, bellum jam multum haberemus. Omnia, Brute, præstiti republica, que præstare debuit is, qui esset in eo, in quo ego sum, gradu, senatus populi que judicio collocatus: nec illa modò, que nimirum sola ab homine sunt postulanda, fidem, vigilantiam, patriæ caritatem: ea sunt enim, que nemo est, qui non præstare debeat. Ego autem es, qui sententiam dicat in principibus de republ. puto etiam prudentiam esse præstandam: nec me, quum mihi tantum sumerem, ut gubernacula reip. prenderem, minus putarim reprehendendum, si inutiliter aliquid senatui staserim, quam si infideliter. Acta que sint, queque agantur, scio perscribi ad te diligenter. Ex me autem illud est, quod te velim habere cognitum, meum quidem animum in aciem esse; neque respectum ullum quaerere, nisi me utilitas civitatis fortè converterit. majores autem partes animi, te, Cassium que respiciunt. Quamobrem ita te para, Brute, ut intelligas, aut, si hoc tempore bene res gesta sit, tibi meliorem remp. esse faciendam: aut, si quid offensum sit, per te esse eandem recuperandam.

CICERO BRUTO, S.

PLANCII animum in remp. egregium, legiones, auxilia, copias ex litteris ejus, quarum exemplum tibi missum arbitror, perspicere potuisti. Lepidi, tui necessarii, qui secundum fratrem a sineis habet, quos oderit, proximos, levitatem & inconstantiam, animumque semper inimicum reip. jam credo tibi ex tuorum litteris esse perspectum. nos expectatio sollicitat, que est omnis jam in extremum adducta discrimen. Est enim spes omnis in Bruto expediendo, de quo vehementer timebamus. Ego hæc cum homine furioso satis habeo negotii Servilio, quem tui diutius, quam dignitas mea patiebatur: sed tui reip. causa, nec datam perditis civibus hominem porum sanum

illum quidem, sed tamen nobisem, quo concurrerent quod faciunt nihilominus: sed eum alienandum à rep. non putabam. Einem feci ejus ferendi. cooperat enim esse tanta insolentia, ut neminem liberum duceret. In Planci verò causa exarsit incredibili dolore, mecumque per biduum ita contendit, & à me ita fractus est, ut eum in perpetuum modestiorem sperem fore. Atque in hac contentione ipsa, quum maximè res ageretur. d. Id. April. litteræ mihi in senatu redditæ sunt à Lentulo nostro, de Cassio, de legionibus, de Syria: quas statim cum recita vissem, cecidit Servilius, complures præterea, sunt enim insignes aliquot, qui improbius sentiant: sed aterbissimè tulit Servilius assensum esse mihi de Planco. Magnus illud monstrum in republ. est ** *Deest hujus epistola paræ extrema.*

BRITUS CICERONI, S.

Deest principium epistola.

** sed quo nos amisisse: quem sic vexari à Dolabella audio, ut jam non videatur crudelissimum ejus facinus interfectio Trebonii. Vetus Antistius me tamen pecunia sublevavit. Cicero filius tuus sic mihi se probat, industria, patientia, labore, animi magnitudine, omni denique officio, ut proflus numquam dimittere videatur cogitationem, cujus sit filius. Quare quoniam efficere non possum, ut pluris facias eum, qui tibi est carissimus; illud tribus judicio meo, ut tibi persuadeas, non fore illi abutendum gloria tua, ut adipiscatur honores paternos. Calend. April. Carachio.

CICERO BRUTO, S.

DAYS manè a. d. vi. Id. April. Scaptio litteris, eodem die tuas accepi. Kal. April. Dyrrhachio datas vesperi, itaque manè prid. Id. April. cum à Scaptio certior factus essem, non esse eos profectos, quibus pridè dederam, & statim ire, hoc paululum exaravi ipsa in turba matutina: salutationis. De Cassio lætor, & reipub. gratulor: mihi etiam, qui repugnante & irascente Pansa sententiam dixerim, ut Dolabellam bello Cassius persequeretur. Et quidem audacter dicebam, sine nostro s. c. jam illud eum bellum gerere. De te etiam dixi tum, que dicenda putavi. Hæc ad te oratio perferretur, quoniam te video delectari Philippiensis nostris. Quod me de Antonio consulis; quoad Bruti exitum cognovimus, custodiendum puto. Ex his litteris, quos mihi misisti, Dolabella Asiam vexare videtur, & in ea se gerere tæternimè. Compluribus autem scripsisti Dolabellam à Rhodis esse exclusum: qui si à Rhodum accessit, videtur mihi Asiam reliquisse. Id frata est, istic tibi censeo commorandum: sin. eam semel cepit, mihi crede, ** non erit. Id. April.

BRITUS.